

Universitätsbibliothek Wuppertal

Stoicorum veterum fragmenta

Chrysippi fragmenta moralia

Arnim, Hans von

Lipsiae, 1903

Ethica VI. De iure et lege

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2776)

Ethica VI.

De iure et lege.

§ 1. Ius esse natura.

308 Diog. Laërt. VII 128. φύσει τε τὸ δίκαιον εἶναι καὶ
5 μὴ θέσει, ὥς καὶ τὸν νόμον καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον, καθά φησι Χρύ-
σιππος ἐν τῷ περὶ τοῦ Καλοῦ.

309 Cicero de finibus III 21, 71. Ius autem, quod ita dici apel-
larique possit, id esse natura, alienumque esse a sapiente non modo
iniuriam cui facere, verum etiam nocere. Nec vero rectum est cum ami-
10 cis aut bene meritis consociare aut coniungere iniuriam. Gravissimeque
— defenditur numquam aequitatem ab utilitate posse seiungi,
et, quicquid aequum iustumque esset, id etiam honestum, vicissimque
quicquid esset honestum, iustum etiam atque aequum fore.

310 Proclus in Plat. Alcib. pr. p. 318 Creuzer. Ὁ μὲν δὲ συλ-
15 λογισμὸς ὅλος ὁ κατασκευάζων ὅτι τὸ δίκαιον συμφέρον οὕτως πρόεισι·
πᾶν δίκαιον καλόν, πᾶν καλὸν ἀγαθόν· πᾶν ἄρα δίκαιον ἀγα-
θόν· ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀγαθὸν τῷ συμφέροντι ταῦτόν· πᾶν ἄρα
δίκαιον συμφέρον (sequitur alius syllogismus, inverso membrorum
ordine). Οὔτε γὰρ τὸ ἀγαθὸν τῆς ψυχῆς ἐν ἄλλῃ τινὶ ἢ ἐν τῇ ἀρετῇ
20 ὑφέστηκεν, οὔτε τὸ καλόν, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἀγαθὸν κατ' ἀρετὴν ἀφώριστα,
καὶ τὸ αὐτὸ καλόν ἐστὶν ὅπερ ἀγαθόν, καὶ ταῦτα ἀμφοτέρω δίκαιά ἐστι.
Κἂν γὰρ σῶφρον ἢ καὶ ἀνδρεῖον, δίκαιόν ἐστι διὰ τὴν τῶν ἀρετῶν ἀν-
τακολούθησιν· οὐ γάρ ἐστι σωφρονεῖν μὲν ἀδίκως δὲ ζῆν, οὐδὲ ἀνδρί-
ζεσθαι μὲν, στέρεσθαι δὲ ποτε δικαιοσύνης, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ τῆς ζωῆς εἶ-
25 δος ἐκ πασῶν ὑφέστηκε τῶν ἀρετῶν.

311 Cicero de legibus I 16, 44. Nec solum ius et iniuria na-
tura diiudicantur, sed omnino omnia honesta ac turpia. Nam
et communis intelligentia notas nobis res efficit easque in animis nostris
inchoavit, ut honesta in virtute ponantur, in vitiis turpia. Haec autem
30 in opinione existimare, non in natura posita, dementis est. Nam nec ar-
boris nec equi virtus, quae dicitur (in quo abutimur nomine) in opinione

5 Cf. Stobaeus eclog. II 7 p. 94, 7 W.

sita est, sed in natura. Quodsi ita est, honesta quoque et turpia natura diiudicanda sunt. Nam si opinione universa virtus, eadem eius etiam partes probarentur. Quis igitur prudentem et, ut ita dicam, catum non ex ipsius habitu, sed ex aliqua re externa iudicet? Est enim virtus perfecta ratio; quod certe in natura est. Igitur omnis honestas eodem modo.

312 Cicero de legibus I 17,45. Nam ut vera et falsa, ut consequentia et contraria sua sponte, non aliena iudicantur: sic constans et perpetua ratio vitae, quae est virtus, itemque inconstantia, quod est vitium, sua natura probabitur. Nos ingenia iuvenum iudicamus natura: non item virtutes et vitia, quae existunt ab ingeniis, iudicabuntur? An ea aliter: honesta et turpia non ad naturam referri necesse erit? Quod laudabile bonum est, in se habeat quod laudetur necesse est: ipsum enim bonum non est opinionibus, sed natura. Nam ni ita esset, beati quoque opinione essent. Quo quid dici potest stultius? Quare quum et bonum et malum natura iudicetur et ea sint principia naturae: certe honesta quoque et turpia simili ratione diiudicanda et ad naturam referenda sunt.

313 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 15 p. 1040a. Ἐν δὲ τοῖς πρὸς αὐτὸν Πλάτωνα περὶ Δικαιοσύνης εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐνάλλεται τῷ περὶ θεῶν λόγῳ καὶ φησιν „οὐτ’ ὁρθῶς ἀποτρέπειν τῷ ἀπὸ τῶν θεῶν φόβῳ τῆς ἀδικίας τὸν Κέφαλον, εὐδιάβλητόν τ’ εἶναι καὶ πρὸς τοὺνναντίον ἐξάγειν πολλοὺς περισπασμοὺς καὶ πιθανότητας ἀντιπιπτούσας τὸν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κολάσεων λόγον, ὥς οὐδὲν διαφέροντα τῆς Ἀκκοῦς καὶ τῆς Ἀλφριτοῦς, δι’ ὧν τὰ παιδάκια τοῦ κακοσχολεῖν αἱ γυναῖκες ἀνεύργουσιν.“ Οὕτω δὲ διασύρας τὰ τοῦ Πλάτωνος, ἐπαινεῖ πάλιν ἐν ἄλλοις καὶ προφέρει τὰ τοῦ Εὐριπίδου ταυτὶ πολλάκις.
(Nauck fr. trag. p. 679) ἀλλ’ ἔστι, καὶ τις ἐγγεγῆ λόγῳ,
Ζεὺς καὶ θεοὶ βρότεια λεύσسونτες πάθῃ.

§ 2. De lege aeterna et de legibus singularum civitatum.

314 Marcianus libro I institut. (Vol. I p. 11,25 Mommsen) sed et philosophus summae Stoicae sapientiae Chrysippus sic incipit libro quem fecit περὶ νόμου: ὁ νόμος πάντων ἐστὶ βασιλεὺς θεῶν τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων· δεῖ δὲ αὐτὸν προστατ- την τε εἶναι τῶν καλῶν καὶ τῶν αἰσχυρῶν καὶ ἄρχοντα καὶ ἡγεμόνα, καὶ κατὰ τοῦτο κανόνα τε εἶναι δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ τῶν φύσει πολιτικῶν ζῴων προστακτικὸν μὲν ὧν ποιητέον, ἀπαγορευτικὸν δὲ ὧν οὐ ποιητέον.

23 ἐξάγειν Dii., ἐξάγοντα libri. || adde ἔχοντα. 38 verba καὶ τῶν—ζῴων post ἡγεμόνα transponit Hercher.

315 Cicero de legibus I 6, 18. Igitur doctissimis viris proficisci placuit a lege: haud scio an recte, si modo, ut iidem definiunt, lex est ratio summa, insita in natura, quae iubet ea quae facienda sunt prohibetque contraria. Eadem ratio, cum est hominis mente
5 confirmata et perfecta, lex est. 19. Itaque arbitrantur prudentiam esse legem, cuius ea vis sit, ut recte facere iubeat, vetet delinquere: eamque rem illi Graeco putant nomine <a> suum cuique tribuendo appellatam — — — a lege ducendum est iuris exordium: ea est enim naturae vis, ea mens ratioque prudentis, ea iuris atque iniuriae regula — —
10 quae saeculis omnibus ante nata est, quam scripta lex ulla aut quam omnino civitas constituta.

316 Cicero de legibus II 8. legem neque hominum ingeniis excogitatam nec scitum aliquod esse populorum, sed aeternum quiddam, quod universum mundum regeret imperandi prohibendique sapientia. Ita prin-
15 cipem legem illam et ultimam mentem esse dicebant omnia ratione aut cogentis aut vetantis dei; ex quo illa lex, quam di humano generi dederunt, recte est laudata; est enim ratio mensque sapientis ad iubendum et ad deterrendum idonea. 9. iussa ac vetita populorum vim habere ad recte facta vocandi et a peccatis avocandi, quae vis non
20 modo senior est quam aetas populorum et civitatum, sed aequalis illius caelum atque terras tuentis et regentis dei. 10. Neque enim esse mens divina sine ratione potest, nec ratio divina non hanc vim in rectis pravisque sancientis habet. — Quam ob rem lex vera atque princeps apta ad iubendum et ad vetandum ratio est recta summi Iovis.

25 317 Cicero de legibus I 12, 33. Quodsi, quo modo est natura, sic iudicio homines „humani (ut ait poeta) nihil a se alienum putarent“ cole- retur ius aequae ab omnibus. Quibus enim ratio a natura data est, iisdem etiam recta ratio data est: ergo etiam lex, quae est recta ratio in iubendo et vetando: si lex, ius quoque. At om-
30 nibus ratio. Ius igitur datum est omnibus. Recteque Socrates exsecrari eum solebat, qui primus utilitatem a iure seiunxisset: id enim querebatur caput esse exitiorum omnium.

318 Cicero de legibus II 11. Omnem enim legem, quae quidem recte lex appellari possit, esse laudabilem quibusdam talibus
35 argumentis docent. Constat profecto ad salutem civium civitatumque incolumitatem vitamque hominum quietam et beatam inventas esse leges, eosque, qui primum eius modi scita sanxerint, populis ostendisse ea se scripturos atque laturos, quibus illi adscitis susceptisque honeste beateque viverent; quaeque ita composita sanctaeque essent, eas leges videlicet nomi-
40 narunt. Ex quo intellegi par est eos, qui perniciose et iniusta populis iussa descripserint, cum contra fecerint quam polliciti professique sint, quidvis potius tulisse quam leges. 12. Quaero igitur — sicut illi solent: quo si civitas careat, ob eam ipsam causam, quod eo careat,

3 in *del. Madvig.* 5 perfecta *Vahlen*, confecta *libri*. 13 populorum quod aeternum AB² populorumque aeternum B¹H. 15 dicebat ABH. 27 a natura H, a *om. ceteri*. 28 etiam *Baiter*, et *libri* 31 a iure C. F. W. Müller, naturae (om. a) ABH. 38 illi adscitis *Lambin.*, illis adscriptis ABH. 39 nominarunt *Victorius*, nominarent ABH. 43 quodsi ABH.

pro nihilo habenda sit, id estne numerandum in bonis? — Ac maxumis quidem. — Lege autem carens civitas estne ob <id> ipsum habenda nullo loco? — Dici aliter non potest. — Necesse est igitur legem haberi in rebus optimis.

319 Cicero de legibus I 15, 42. Iam vero illud stultissimum, existimare omnia iusta esse, quae sancita sint in populorum institutis aut legibus. Etiamne si quae leges sint tyrannorum? — — — Est enim unum ius, quo devincta est hominum societas et quod lex constituit una; quae lex est recta ratio imperandi atque prohibendi: quam qui ignorat, is est iniustus, sive est illa scripta uspiam, sive nusquam.

320 Cicero de legibus I 15, 42. Quod si iustitia est obtemperatio scriptis legibus institutisque populorum et si, ut iidem dicunt, utilitate omnia metienda sunt, negliget leges eosque perrumpet, si poterit, is, qui sibi eam rem fructuosam putabit fore. Ita fit, ut nulla sit omnino iustitia, si neque natura est eaque, quae propter utilitatem constituitur, utilitate alia convellitur.

321 Cicero de legibus I 16, 43. Quodsi populorum iussis, si principum decretis, si sententiis iudicum iura constituerentur: ius esset latrocinari, ius adulterare, ius testamenta falsa supponere, si haec suffragiis aut scitis multitudinis probarentur. 44. Quod si tanta potestas est stultorum sententiis atque iussis, ut eorum suffragiis rerum natura vertatur: cur non sanciant, ut quae mala perniciosaeque sunt habeantur pro bonis ac salutaribus? aut cur ius ex iniuria lex facere possit, bonum eadem facere non possit ex malo? Atqui nos legem bonam a mala nulla alia nisi naturae norma dividere possumus.

322 Cicero Tusculan. disp. I 45, 108. *Sed quid singulorum opinionones animadvertam, nationum varios errores perspicere cum liceat? Condiunt Aegyptii mortuos et eos servant domi, Persae etiam cera circumlitos condunt, ut quam maxime permaneant diuturna corpora. Magorum mos est, non humare corpora suorum, nisi a feris sint ante laniata. In Hyrcania plebs publicos alit canes, optimates domesticos (nobile autem genus canum illud scimus esse) sed pro sua quisque facultate parat, a quibus lanietur, eamque optimam illi esse censent sepulturam. Permulta alia colligit Chrysippus, ut est in omni historia curiosus: sed ita tetra sunt quaedam, ut ea fugiat et reformidet oratio.*

323 Philo de Joseph. Vol. II Mang. p. 46. *προσθήκη γὰρ ἐστὶ τῆς τὸ κῆρος ἀπάντων ἀνημμένης φύσεως ἢ κατὰ δῆμους πολιτεία· ἡ μὲν γὰρ μεγάλῃ πολις ὅδε ὁ κόσμος ἐστὶ καὶ μιᾷ χρῆται πολιτεία καὶ νόμῳ ἐνί. Λόγος δὲ ἐστὶ φύσεως προστακτικὸς μὲν ὧν πρακτέον, ἀπαγορευτικὸς δὲ ὧν οὐ ποιητέον. Αἱ δὲ κατὰ τόπους αὐταὶ πόλεις ἀπερί-*

2 id add. Lambin. 6 sancita Ernestius, sita libri; scita alii. || in del. Madvig. 15 eaque, quae Goerenz, ea quae A aea quae B eaque H. 16 alia Stephanus, illa libri. 20 quod si H quae si AB. 23 aut cur Bake, aut cum libri; aut cur cum alii.

314. vol. I p. 98
Cic. leg. I, 42.

γραφοί τε εἰσὶν ἀριθμῷ καὶ πολιτείας χρῶνται διαφερούσαις καὶ νόμοις οὐχὶ τοῖς αὐτοῖς. Ἄλλα γὰρ παρ' ἄλλοις ἔθνη καὶ νόμιμα παρεξηγημένα καὶ προστεθειμένα. — Αἴτιον δὲ τὸ ἔμικτον καὶ ἀκοινώνητον, οὐ μόνον Ἑλλήνων πρὸς βαρβάρους ἢ βαρβάρων πρὸς Ἑλληνας ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκατέρου γένους ἰδίᾳ πρὸς τὸ ὁμόφυλον. Εἶθ' ὥς ἔοικε, τὰ ἀναίτια αἰτιώμενοι, καιροῦς ἀβουλήτους, ἀγονίαν καρπῶν, τὸ λυπρόγειον, τὴν θέσιν, ὅτι παράλιος ἢ μεσόγειος ἢ κατὰ νῆσον ἢ κατὰ ἡπειρον ἢ ὅσα τοῦτοις ὁμοιότροπα ἀληθῆς ἡσυχάζουσιν. Ἔστι δ' ἡ πλεονεξία καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀπιστία, δι' ἧς, οὐκ ἀρεσθέντες τοῖς τῆς φύσεως θεσμοῖς, τὰ δόξαντα συμφέρειν κοινῇ τοῖς ὁμογνώμοσιν ὁμίλοις ταῦτα νόμους ἐπεφήμισαν, ὥστε εἰκότως προσθῆκαι μᾶλλον αἱ κατὰ μέρος πολιτεῖαι μιᾷς τῆς κατὰ φύσιν. Προσθῆκαι μὲν γὰρ οἱ κατὰ πόλεις νόμοι τοῦ τῆς φύσεως ὀρθοῦ λόγου. p. 47. οἰκία γὰρ πόλις ἐστὶν ἐσταλμένη καὶ βραχεῖα, καὶ οἰκονομία συνηγμένη τις πολιτεία ὥς καὶ πόλις μὲν οἶκος μέγας, πολιτεία δὲ κοινὴ τις οἰκονομία. Αἱ δὲ μάλιστα παρίσταται τὸν αὐτὸν οἰκονομικόν τε εἶναι καὶ πολιτικόν, καὶ τὰ πλήθη καὶ μεγέθη τῶν ὑποκειμένων διαλλάττη.

324 Diogenianus apud Eusebium praep. evang. VI p. 264 b. πῶς δὲ τοὺς κειμένους νόμους ἡμαρτῆσθαι φῆς ἅπαντας καὶ τὰς πολιτείας (Adloquitur D. Chrysippum).

325 Cicero de republ. III 33 (Lactant. instit. div. VI 8). Est quidem vera lex recta ratio, naturae congruens, diffusa in omnes, constans, sempiterna, quae vocet ad officium iubendo, vetando a fraude deterreat; quae tamen neque probos frustra iubet aut vetat nec improbos iubendo aut vetando movet. Huic legi nec obrogari fas est neque derogari ex hac aliquid licet neque tota abrogari potest, nec vero — solvi hac lege possumus, neque est quaerendus explanator aut interpret eius alius, nec erit alia lex Romae alia Athenis, alia nunc alia posthac, sed et omnes gentes et omni tempore una lex et sempiterna et immutabilis continebit, unusque erit communis quasi magister et imperator omnium deus, ille legis huius inventor, disceptator, lator; cui qui non parebit, ipse se fugiet ac naturam hominis aspernatus hoc ipso luet maximas poenas, etiamsi cetera supplicia, quae putantur, effugerit.

326 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 9 p. 1035 c. Ἀκούε δὲ ἃ λέγει περὶ τούτων ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Θεῶν „οὐ γάρ ἐστιν εὐρεῖν τῆς δικαιοσύνης ἄλλην ἀρχήν, οὐδ' ἄλλην γένεσιν, ἢ τὴν ἐκ τοῦ Διὸς καὶ τὴν ἐκ τῆς κοινῆς φύσεως· ἐντεῦθεν γὰρ δεῖ πᾶν τὸ τοιοῦτον τὴν ἀρχὴν ἔχειν, εἰ μέλλομέν τι ἐρεῖν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν.“

§ 3. De civitate.

327 Clemens Al. Strom. IV 26 p. 642 Pott. λέγουσι γὰρ καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὸν μὲν οὐρανὸν κυρίως πόλιν· τὰ δὲ ἐπὶ γῆς ἐνταῦθα οὐκέτι πόλεις. λέγεσθαι μὲν γὰρ, οὐκ εἶναι δέ· σπουδαῖον γὰρ ἡ πόλις καὶ ὁ

δημος ἀστυίον τι σύστημα καὶ πληθος ἀνθρώπων ὑπὸ νόμου διοικούμενον.

328 Stobaeus eclog. II 7 p. 103, 9 W. Λέγουσι δὲ καὶ φηγάδα πάντα φαῦλον εἶναι καθ' ὅσον στέρεται νόμον καὶ πολιτείας κατὰ φύσιν ἐπιβαλλούσης. Τὸν γὰρ νόμον εἶναι, καθάπερ εἵπομεν, σπουδαῖον, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν πόλιν. Ἰκανῶς δὲ καὶ Κλεάνθης περὶ τὸ σπουδαῖον εἶναι τὴν πόλιν λόγον ἠρώτησε τοιοῦτον· Πόλις μὲν <εἰ> ἔστιν οἰκητήριον κατασκευάσμα, εἰς ὃ καταφεύγοντας ἔστι δίκην δοῦναι καὶ λαβεῖν, οὐκ ἀστυίον δὲ πόλις ἔστιν; ἀλλὰ μὴν τοιοῦτόν ἐστιν ἡ πόλις οἰκητήριον· ἀστυίον ἄρ' ἔστιν ἡ πόλις. Τριχῶς δὲ λεγομένης τῆς πόλεως, τῆς τε κατὰ τὸ οἰκητήριον καὶ τῆς κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀνθρώπων καὶ τρίτον τῆς κατ' ἀμφοτέρω τούτων, κατὰ δύο σημαινόμενα λέγεσθαι τὴν πόλιν ἀστυίαν, κατὰ τε τὸ σύστημα τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ τὸ συναμφοτέρον διὰ <τὴν εἰς> τοὺς ἐνοικοῦντας ἀναφοράν.

329 Dio Chrysost. or. XXXVI § 20 (Vol. II p. 6, 13). τὴν πόλιν φασὶν εἶναι πληθος ἀνθρώπων ἐν ταύτῃ κατοικούντων ὑπὸ νόμου διοικούμενον.

330 Philo de septen. et fest. dieb. p. 284 Vol. II Mang. συνόλως γὰρ ἐνῆκετος ἡ πολιτεία καὶ νόμοις οἱ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἰσηγούνται.

331 Dio Chrysost. or. III § 43 (Vol. I p. 41, 7 Arn.). λέγεται γὰρ ἡ μὲν ἀρχὴ „νόμιμος ἀνθρώπων διοίκησις“ καὶ „πρόνοια ἀνθρώπων κατὰ νόμον.“

332 Clemens Al. Strom. II p. 420 Pott. ἢ τινες — — λόγον ὁρθὸν τὸν νόμον ἔφασαν, προστακτικὸν μὲν ὢν ποιητέον, ἀπαγορευτικὸν δὲ ὢν οὐ ποιητέον. — —

πολιτεία — — ἡ δὲ ἐστὶ τροφή ἀνθρώπων καλὴ κατὰ κοινωνίαν. τὴν δικαστικὴν — ἐπιστήμην οὕσαν διορθωτικὴν τῶν ἀμαρτανόμενων ἔνεκεν τοῦ δικαίου.

σύστοιχος δὲ αὐτῇ ἡ κολαστικὴ τοῦ κατὰ τὰς κολάσεις μέτρου ἐπιστημονική τις οὕσα. κολάσις δὲ οὕσα διόρθωσις ἐστὶ ψυχῆς — —

μόνον γοῦν τὸν σοφὸν οἱ φιλόσοφοι βασιλέα, νομοθέτην, στρατηγόν, δίκαιον, ὅσιον, θεοφιλῆ κηρύττουσιν. — —

καθάπερ οὖν τὴν ποιμενικὴν τῶν προβάτων προνοεῖν φαμέν — — οὕτω γε καὶ τὴν νομοθετικὴν τὴν ἀνθρώπων ἀρετὴν κατασκευάζειν ἐροῦμεν, τὸ ἀνθρώπινον κατὰ δύναμιν ἀγαθὸν ἀναζωπυροῦσαν, ἐπιστατικὴν καὶ κηδεμονικὴν οὕσαν τῆς ἀνθρώπων ἀγέλης.

§ 4. De coniunctione deorum et hominum.

333 Cicero de finibus III 19, 64. Mundum autem censent regi numine deorum eumque esse quasi communem urbem et civitatem hominum et deorum, et unumquemque nostrum eius mundi esse partem: ex quo illud natura consequi, ut communem utilitatem nostrae anteponamus. Ut enim leges omnium salutem singulorum salutem anteponunt, sic vir bonus et sapiens et legibus parens et civilis officii non igna-

6 Κλεάνθης] cf. I n. 587. 7 add. Heeren. 11 τῆς Meineke, libri τὸ. 13 add. Wachsm.

rus utilitati omnium plus quam unius alicuius aut suae consulit. Nec magis est vituperandus proditor patriae quam communis utilitatis aut salutis desertor propter suam utilitatem aut salutem. Ex quo fit, ut laudandus is sit, qui mortem oppetat pro re publica, quod deceat cariorum nobis esse patriam quam nosmet ipsos.

334 Dio Chrysost. Or. XXXVI § 23 (Vol. II p. 7,7 Arn.). μίαν γὰρ δὴ ταύτην καθαρῶς εὐδαιμόνα πολιτείαν εἶτε καὶ πόλιν χρὴ καλεῖν, τὴν θεῶν πρὸς ἀλλήλους κοινωνίαν, εἴαν τε καὶ ξύμπαν τὸ λογικὸν περιλάβῃ τις, ἀνθρώπων σὺν θεοῖς ἀριθμουμένων, ὡς παῖδες σὺν ἀνδράσι λέγονται μετέχειν πόλεως, φύσει πολῖται ὄντες, οὐ τῷ φρονεῖν τε καὶ πράττειν τὰ τῶν πολιτῶν οὐδὲ τῷ κοινωνεῖν τοῦ νόμου, ἀξύνετοι ὄντες αὐτοῦ.

335 Dio Chrysost. Or. I § 42 (Vol. I p. 8,8 Arn.). καλὸν οὖν εἰπεῖν ὑπὲρ τῶν ὅλων τῆς διοικήσεως, ὁποῖόν γε τὸ ξύμπαν αὐτό τε εὐδαιμον καὶ σοφὸν αἰεὶ διαπορεύεται τὸν ἔπειρον αἰῶνα συνεχῶς ἐν ἀπείροις περιόδοις μετὰ ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ δαίμονος ὁμοίου καὶ προνοίας καὶ ἀρχῆς τῆς δικαιοσύνης τε καὶ ἀρίστης, ἡμᾶς τε ὁμοίους παρέχεται, κατὰ φύσιν κοινὴν τὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἡμετέραν ὕψ' ἐνὶ θεσμῷ καὶ νόμῳ κεκοσμημένους καὶ τῆς αὐτῆς μετέχοντας πολιτείας· ἣν ὁ μὲν τιμῶν καὶ φυλάττων καὶ μὴδὲν ἐναντίον πράττων νόμιμος καὶ θεοφιλὴς καὶ κόσμιος, ὁ δὲ ταράττων ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ καὶ παραβαίνων καὶ ἀγνοῶν ἄνομος καὶ ἄκοσμος, ὁμοίως μὲν ἰδιώτης, ὁμοίως δὲ καὶ ἄρχων ὀνομαζόμενος.

336 Philo de mundi opificio § 3 Vol. I p. 1,11 Wendl. τοῦ νομίμου ἀνδρὸς εὐθὺς ὄντος κοσμοπολίτου, πρὸς τὸ βούλημα τῆς φύσεως τὰς πράξεις ἀπενθύνοντος, καθ' ἣν καὶ ὁ σύμπας κόσμος διοικεῖται.

337 Philo de mundi opificio § 142 Vol. I p. 50,2 Wendl. Τὸν δὲ ἀρχηγέτην ἐκεῖνον οὐ μόνον πρῶτον ἀνθρώπον ἀλλὰ καὶ μόνον κοσμοπολίτην λέγοντες ἀπευδέστατα ἐροῦμεν. Ἦν γὰρ οἶκος αὐτῷ καὶ πόλις ὁ κόσμος. — — § 143. Ἐπεὶ δὲ πᾶσα πόλις εὐνομος ἔχει πολιτείαν, ἀναγκαστικῶς ξυνέβαινε τῷ κοσμοπολίτῃ χρῆσθαι πολιτείᾳ ἣ καὶ σύμπας ὁ κόσμος. Αὕτη δὲ ἐστὶν ὁ τῆς φύσεως ὀρθὸς λόγος, ὃς κυριωτέρῃ κλήσει προσονομάζεται θεσμός, νόμος θεῖος ὢν, καθ' ὃν τὰ προσήκοντα καὶ ἐπιβάλλοντα ἐκάστοις ἀπενεμήθη. Ταύτης τῆς πόλεως καὶ πολιτείας ἔδει τινὰς εἶναι πρὸ ἀνθρώπου πολίτας, οἳ λέγοντ' ἐν ἐνδίκῃ μεγαλοπόλιται — — οὗτοι δὲ τίνες ἂν εἴεν ὅτι μὴ λογικαὶ καὶ θείαι φύσεις, αἱ μὲν ἀσώματοι καὶ νοηταί, αἱ δὲ οὐκ ἄνευ σωμάτων, ὁποῖους συμβέβηκεν εἶναι τοὺς ἀστέρας.

338 Cicero de republ. I 19. An tu ad domos nostras non censes pertinere scire, quid agatur et quid fiat domi? quae non ea est, quam parietes nostri cingunt, sed mundus hic totus, quod domicilium quaque patriam di nobis communem secum dederunt.

339 Cicero de legibus I 7,22. Animal hoc providum, sagax, multiplex, acutum, memor, plenum rationis et consilii, quem vocamus hominem, praeclara quadam condicione generatum esse a supremo deo. Solum est enim ex tot animantium generibus atque naturis particeps rationis et

16 τόχης Laur. E cf. or. III § 45 μετὰ δαίμονος τε ἀγαθοῦ καὶ τόχης ὁμοίας.
29 ἀναγκαῖον MF. 33 πολίτας MABP. 34 εἰκότως ACP. 35 καὶ θείαι M, καὶ om. ceteri. || αἱ μὲν ἀσώματοι καὶ νοηταί: haec a Stoicis aliena, quibus cetera debet Philo.

cogitationis, cum cetera sint omnia expertia. Quid est autem, non dicam in homine, sed in omni caelo atque terra ratione divinius? quae cum adlevit atque perfecta est, nominatur rite sapientia. 23. Est igitur, quoniam nihil est ratione melius, eaque <est> et in homine et in deo, prima homini cum deo rationis societas. Inter quos autem 5 ratio, inter eosdem etiam recta ratio [et] communis est. Quae cum sit lex, lege quoque consociati homines cum diis putandi sumus. Inter quos porro est communio legis, inter eos communio iuris est. Quibus autem haec sunt [inter eos] communia, ei civitatis eiusdem habendi sunt. Si vero iisdem imperiis et potestatibus parent, multo iam magis. Parent 10 autem huic caelesti descriptioni mentique divinae et praepotenti deo: ut iam universus hic mundus una civitas communis deorum atque hominum existimanda <sit>. Et quod in civitatibus ratione quadam — de qua dicetur idoneo loco — agnationibus familiarum distinguuntur status, id in rerum natura tanto est magnificentius tantoque praeclarius, ut 15 homines deorum agnatione et gente teneantur. . . . 24. *ex quo vere vel agnatio nobis cum caelestibus vel genus vel stirps appellari potest.*

§ 5. De coniunctione hominum.

340 Cicero de finibus III 62. Pertinere autem ad rem arbitrantur intellegi natura fieri, ut liberi a parentibus amentur; a quo initio profectam communem humani generis societatem persequimur. 20 Quod primum intellegi debet figura membrisque corporum, quae ipsa declarant procreandi a natura habitam esse rationem. Neque vero haec inter se congruere possent, ut natura et procreari vellet et diligi procreatos non curaret. Atque etiam in bestiis vis naturae perspicui potest; quarum in fetu et in educatione laborem cum cernimus, naturae ipsius vocem 25 videmur audire. Quare <ut> perspicuum est natura nos a dolore abhorre, sic apparet a natura ipsa, ut eos, quos genuerimus, amemus, impelli.

63. Ex hoc nascitur, ut etiam communis hominum inter homines naturalis sit commendatio, ut oporteat hominem ab homine ob id 30 ipsum, quod homo sit, non alienum videri.

341 Cicero de finibus III 64. Quoniamque illa vox inhumana et scelerata ducitur eorum, qui negant se recusare, quominus ipsis mortuis terrarum omnium deflagratio consequatur (quod vulgari quodam versu Graeco pronuntiari solet), certe verum est etiam iis, qui aliquando futuri 35 sint, esse propter ipsos consulendum. Ex hac animorum affectione testamenta commendationesque morientium natae sunt.

342 Cicero de finibus III 65. Quodque nemo in summa solitudine vitam agere velit ne cum infinita quidem voluptatum abundantia, facile intellegitur nos ad coniunctionem congregationemque hominum 40 et ad naturalem communitatem esse natos. Impellimur autem na-

4 est add. Madvig.
Moser. || ei Bake, et libri.
B¹ de versus A¹.
38 cumque Bremius.

6 et secludunt omnes editores. 9 inter eos del.
11 deo ut iam universus H, deitiam universus
13 sit add. Manutius. 26 ut add. Manutius.

tura, ut prodesse velimus quam plurimis in primisque docendo rationibusque prudentiae tradendis. 66. Itaque non facile est invenire, qui, quod sciat ipse, non tradat alteri; ita non solum ad discendum propensi sumus, verum etiam ad docendum. Atque ut tauris natura datum est, ut pro vitulis contra leones summa vi impetuque contendant, sic ii qui valent opibus atque id facere possunt, ut de Hercule et de Libero accepimus, ad servandum genus hominum natura incitantur. — Quem ad modum igitur membris utimur prius quam didicimus, cuius ea causa utilitatis habeamus, sic inter nos natura ad civilem communitatem coniuncti et consociati sumus. Quod ni ita se haberet, nec iustitiae ullus esset nec bonitati locus.

343 Cicero de legibus I 10, 28. nihil est profecto praestabilius, quam plane intellegi, nos ad iustitiam esse natos, neque opinione, sed natura constitutum esse ius. Id iam patebit, si hominum inter ipsos societatem coniunctionemque perspexeris. 29. Nihil est enim unum uni tam simile, tam par, quam omnes inter nosmet ipsos sumus: quod si depravatio consuetudinum, si opinionum vanitas non imbecillitatem animorum torqueret et flecteret, quocunque coepisset, sui nemo ipse tam similis esset, quam omnes sunt omnium. Itaque quaecunque est hominis definitio, una in omnes valet. 30. Quod argumenti satis est, nullam dissimilitudinem esse in genere: quae si esset, non una omnes definitio contineret. Etenim ratio, qua una praestamus beluis, per quam coniectura valemus, argumentamur, refellimus, disserimus, conficimus aliquid, concludimus certe est communis, doctrina differens, discendi quidem facultate par. Nam et sensibus eadem omnia comprehenduntur: et ea quae movent sensus, itidem movent omnium: quaeque in animis imprimuntur, de quibus ante dixi, inchoatae intelligentiae, similiter in omnibus imprimuntur: interpretsque mentis oratio verbis discrepat, sententiis congruens. Nec est quisquam gentis ullius, qui ducem <naturam> nactus ad virtutem pervenire non possit.

344 Cicero de legibus I 15, 43. Atque si natura confirmatura ius non erit, virtutes omnes tollentur. Ubi enim liberalitas, ubi patriae caritas, ubi pietas, ubi aut bene merendi de altero aut referendae gratiae voluntas poterit existere? Nam haec nascuntur ex eo, quia natura propensi sumus ad diligendos homines, quod fundamentum iuris est. Neque solum in homines obsequia, sed etiam in deos caerimoniae religionesque tollentur: quas non metu, sed ea coniunctione, quae est homini cum deo, conservandas puto.

345 Lactant. div. instit. V 17. In omnibus enim videmus animalibus, quia sapientia carent, conciliatricem sui esse naturam. Nocent igitur aliis, ut sibi prosint; nesciunt enim, quia malum est nocere. Homo vero, qui scientiam boni ac mali habet, abstinet se a nocendo, etiam cum incommodo suo; quod animal irrationale facere non potest: et ideo inter summas hominis virtutes innocentia numeratur. Quibus rebus apparet,

23 concludimus *del. Holmius.* 29 naturam *margo H., om. ceteri.*
32 virtutes omnes *om. ABH.* || tollantur *ABH.* 33 praeferendae *AB, praeparande H.* 37 tollentur *Lambin., tollantur ABH.*

sapientissimum esse, qui mavult perire, ne noceat, ut id officium, quo a mutis discernitur servet.

346 Origenes contra Celsum VIII 50 Vol. II p. 265, 22 Kō. (p. 778 Del.). οὐδὲ γὰρ τὸ κοινωνικὸν περιγράφεται ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἀλόγων ζώων οὕτω καὶ ἀπὸ τῶν ἀγροικότερων ἀνθρώπων· ἀλλ' ἐπίσης ὁ ποιήσας ἡμᾶς πρὸς πάντας ἀνθρώπους πεποίηκε κοινωνικούς.

347 Proclus in Plat. Alcib. pr. Vol. III p. 64 ed. Cousin. Οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ <τῆς> Στοᾶς εὐθὺς τὰ τοιαῦτα πάντα ὡς μοχθηρὰ διαβάλλουσιν. Οὔτε γὰρ ἐξαπατᾶν ἐστι δικαίως κατ' αὐτοὺς οὔτε βιάζεσθαι οὔτε ἀποστερεῖν, ἀλλ' ἐκάστη τῶν πράξεων τούτων ἀπὸ μοχθηρᾶς πρόεισιν ἕξως καὶ ἄδικός ἐστιν. Οἱ δὲ ἀρχαῖοι μέσα τὰ τοιαῦτα τίθενται πάντα etc.

348 Cicero de finibus III 70. Amicitiam autem adhibendam esse censent, quia sit ex eo genere, quae prosunt. Quamquam autem in amicitia alii dicant aequae caram esse sapienti rationem amici ac suam, alii autem sibi cuique cariorum suam, tamen hi quoque posteriores fatentur alienum esse a iustitia, ad quam nati esse videamur, detrudere quid de aliquo, quod sibi assumat. Minime vero probatur — aut iustitiam aut amicitiam propter utilitates adscisci aut probari. Eaedem enim utilitates poterunt eas labefactare atque pervertere. Etenim nec iustitia nec amicitia esse omnino poterunt, nisi ipsae per se expetuntur.

§ 6. De nobilitate et libertate.

349 Seneca de beneficiis lib. III ep. 28. eadem omnibus principia eademque origo, nemo altero nobilior, nisi cui rectius ingenium et artibus bonis aptius. — Unus omnium parens mundus est: sive per splendidos sive per sordidos gradus ad hunc prima cuiusque origo perducitur.

350 Plutarchus pers. de nobil. ep. 12. ὁ δὲ Χρύσιππος ἐν τῷ περὶ τῶν Ἀρετῶν „ἰσοτιμίας περίτηγμα καὶ διάζυσμα τὴν εὐγένειαν καλεῖ.“ μηδὲν ἄρα διαφέρειν ὅτου παρὰ πατρὸς γερονῶς τυγχάνης, εὐγενοῦς ἢ μὴ.

ibid. ep. 13. Πάλιν πρὸς Χρύσιππον ἀναχωρῶ, ὃς κατὰ τῆς εὐγενείας ὑπὸ τοῦ ξυνετωτάτου ποιητοῦ πεποιησθαι γράφει τάδε·

“Ὅν κεν ἐγὼ δῆσας ἀγάγω ἢ ἄλλος Ἀχαιῶν·

paullo infra: πάλιν ὑλακτεῖ λέγων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ τὰ τῶν εὐγενῶν κακῶς πεπραγμένα δηλωθέντα, ὅταν τὴν Ἀρεσὶ καὶ Ἀφρο-
δίτης μοιχείαν ὁ Ἥφαιστος κατέλληφε·

© 308 sq. ὡς ἐμὲ χολὸν ἐόντα Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη

αἰὲν ἀτιμάζει, φιλεῖ δ' ἀτδελον Ἀρηα.

paullo infra: εἰ δὲ μὴ τὴν Στοᾶν καταβάλλετε, τὰ πάντα ἀμαρτήματα φάσκοντες ἴσα τυγχάνειν, τί τὰ τῶν εὐγενῶν ἀκριβέστερον ἐπιτηρεῖτε; 40
θυγατρὸς ἀποκεχρησθαι τὸν ἐκ δήμου καὶ τὸν βασιλέα μηδὲν δια-

φέρειν λέγετε· ὅμως πολλὰ φλυαροῦντες εἰς τὸν τῶν εὐγενῶν τύπον, ἀλαζονείαν, ἔρωτας, ἀθεμίστους συνουσίας, ὁμότητα ἀντιδίκων ἐπιθυμητικοὺς καλεῖτε, καὶ τῶν μὲν εὐεργεσιῶν ἀμνήμονας, ἀδικουμένους δὲ δριμυτάτους πρὸς τὸ ἀποτίειν.

⁵ cp. 16. Ἀλλ' ἐπεὶ ὁ Χρύσιππος ἐξ ἐραστοῦ Εὐριπίδου πρὸς ἡμᾶς ἀναμάχεται, φέρε δὴ, προσφέρωμεν ἅπερ ἐκείνος τῆς εὐγενείας κήρυξ ἦδε περὶ αὐτῆς· οὕτω γὰρ αὐτός· sq. frgm. Eur. περὶ εὐγενείας.

Ex verbis Plut. pers. mediis versibus insertis (ταῦτα μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπου διαμαχομένου καὶ καταβαλλομένου τὴν εὐγένειαν, μάλ-
¹⁰ λον δὲ ἐπαινοῦντος καὶ ὑπεραίροντος) sequitur eosdem versus a Chrysippo contra nobilitatem esse allatos.

351 Seneca de beneficiis III 22. *Servus, ut placet Chrysippo, perpetuus mercenarius est. Quemadmodum ille beneficium dat, ubi plus praestat quam in quod operas locavit, sic servus ubi benevolentia*
¹⁵ *erga dominum fortunae suae modum transiit et altius aliquid ausus quod etiam felicius natis decori esset [et] spem domini antecessit, beneficium est intra domum inventum.*

352 Philo de septen. et fest. dieb. p. 283 Vol. II Mang. ἄνθρωπος γὰρ ἐκ φύσεως δοῦλος οὐδεὶς.

²⁰ p. 291. οἱ δὲ δεσπότες τοῖς ἀργυρωνήτοις μὴ ὥς φύσει δούλοις ἀλλ' ὥς μισθωτοῖς προσφέρονται.

353 Athenaeus Deipnosoph. VI p. 267b. διαφέρειν δέ φησι Χρύσιππος δοῦλον οἰκέτου, γράφων ἐν δευτέρῳ περὶ ὁμονοίας, διὰ τὸ τοὺς ἀπελευθέρους μὲν δούλους ἔτι εἶναι, οἰκέτας δὲ τοὺς μὴ τῆς
²⁵ κτήσεως ἀφειμένους. „ὁ γὰρ οἰκέτης (φησί) δοῦλος ἐν κτήρει κατατεταγμένος.“

354 Clemens Al. Paed. III p. 288 Pott. τὸ δὲ εὐγενὲς τῆς ἀληθείας, ἐν τῷ φύσει καλῷ κατὰ ψυχὴν ἐξεταζόμενον, οὐ πράσσει καὶ ὦν τὸν δοῦλον, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ τῇ ἀνελευθέρῳ διακρίκειν.

³⁰ 355 Diog. Laërt. VII 121. μόνον τε ἐλευθέρων (scil. εἶναι τὸν σοφόν), τοὺς δὲ φανίλους δούλους· εἶναι γὰρ τὴν ἐλευθερίαν ἐξουσίαν αὐτοπραγίας, τὴν δὲ δουλείαν στέρησιν αὐτοπραγίας· εἶναι δὲ καὶ ἄλλην δουλείαν τὴν ἐν ὑποτάξει, καὶ τρίτην τὴν ἐν κτήσει τε καὶ ὑποτάξει, ἣ ἀντιτίθεται ἢ δεσποτεία, φανύλη οὖσα καὶ αὐτή.

³⁵ 356 Dio Chrysost. or. XIV § 16 (Vol. II p. 230, 17 Arn.). Ἐνὶ δὲ λόγῳ τὰ μὲν φανῖλα — οὐκ ἔξεστι πράττειν, τὰ δὲ δίκαια καὶ συμφέροντα καὶ ἀγαθὰ χρὴ φάναι ὅτι προσήκει τε καὶ ἔξεστιν. — οὐκοῦν οὐδενὶ τὰ τε φανῖλα καὶ ἀσύμφορα ποιεῖν ἀξίμιόν ἐστιν —. τὰ δὲ γε ἐναντία πᾶσιν ὁμοίως ἐφείται, καὶ οἱ μὲν τὰ ἐφειμένα πράττοντες ἀξίμοι διατελοῦσιν, οἱ
⁴⁰ δὲ τὰ κεκωλυμένα ζημιοῦνται. ἄλλοι οὖν δοκοῦσί σοι πράττειν ἃ ἔξεστιν ἢ οἱ ἐπιστάμενοι ταῦτα, καὶ ἄλλοι τάναντία ἢ οἱ ἀγνοοῦντες; — οὐκοῦν οἱ

1 Haec suspecta quidem propter auctorem, nec tamen plane abiicienda sunt. 31 ἐλευθερίαν add. B² in mg. 33 καὶ τρίτην—ὑποτάξει om. B. || ἢ P.

φρόνιμοι ὅσα βούλονται πράττειν, ἔξεστιν αὐτοῖς· οἱ δὲ ἄφρονες ὅσα βούλονται οὐκ ἔξδ' ἐπιχειροῦσι πράττειν. ὥστε ἀνάγκη τοὺς μὲν φρονίμους ἐλευθέρους τε εἶναι καὶ ἐξεῖναι αὐτοῖς ποιεῖν ὡς ἐθέλουσι, τοὺς δὲ ἀνοήτους δούλους τε εἶναι καὶ ἂ μὴ ἔξεστιν αὐτοῖς, ταῦτα ποιεῖν. οὐκοῦν καὶ τὴν ἐλευθερίαν χρὴ λέγειν ἐπιστήμην τῶν ἐφειμένων καὶ τῶν κερκωλυμένων, τὴν δὲ δουλείαν ἄγνοιαν ὧν τε ἔξεστι καὶ ὧν μὴ.

357 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 450, 23 Mang. ὅτι δ' οὐχ αἱ ὑπηρεσίαι μὴνύματ' εἰσὶ δουλείας, ἐναργεστάτη πίστις οἱ πόλεμοι· τοὺς γὰρ στρατευομένους ἰδεῖν ἔστιν αὐτουργοὺς ἅπαντας, οὐ μόνον τὰς πανοπλίας κομίζοντας, ἀλλὰ καὶ ὅσα πρὸς τὴν ἀναγκαίαν χρῆσιν ὑποζυγίων 10 τρόπον ἐπηχθισμένους, ἅτ' ἐφ' ὕδρεϊαν ἐξίοντας καὶ φρυγανισμόν καὶ χιλὸν κτήνεσι. — ἔστι δὲ τις καὶ κατ' εἰρήνην πόλεμος τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις οὐκ ἀποδέων, ὃν ἀδοξία καὶ πενία καὶ δεινὴ σπάνις τῶν ἀναγκαίων συγκροτοῦσιν· ὅφ' οὐ βιασθέντες ἐγγιγρῶν καὶ τοῖς δουλοπρεπεστάτοις ἀναγκάζονται, σκάπτοντες, γεωπονοῦντες, βαναύσους ἐπιτηδεύοντες τέχνας, ὑπηρετοῦντες 15 ἀόκνως ἕνεκα τοῦ παρατρέφεσθαι etc.

p. 451, 2. καὶ πῶς πατὴρ μὲν ἢ μητὴρ ἐπιταγμάτων παῖδες ἀνέχονται, γνώριμοι δὲ ὧν ἂν ὑφηγηταὶ διακελεύονται· δοῦλος γὰρ ἐκὼν οὐδεὶς. οἷ γε μὴν τοκέες οὐ τοσαύτην ὑπερβολὴν ἐπιδείξονται ποτε μισοτεκνίας, ὥσθ' ἂ μόνον <οὐ> σύμβολα δουλείας ἐστί, τὰς ὑπηρεσίας, ἀναγκάσαι ἂν παῖδας 20 τοὺς ἐαυτῶν ὑπομένειν.

358 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 451, 9 Mang. εἰ δὲ τινὰς ὅπ' ἀνδραποδοκαπήλων ἐπεωνιζομένους ἰδὼν τις οἴεται δούλους εὐθὺς εἶναι, πολὺ διαμαρτάνει τῆς ἀληθείας. οὐ γὰρ ἡ πρᾶσις κύριον ἀποφαίνει τὸν πριάμενον ἢ τὸν πρᾶθέντα δοῦλον, ἐπεὶ καὶ πατέρες 25 νιῶν τιμὰς κατέθεσαν καὶ υἱοὶ πολλάκις πατέρων, ἢ κατὰ ληστείας ἀπαχθέντων ἢ κατὰ πόλεμον αἰχμαλώτων γενομένων. — ἤδη δὲ τινες καὶ προσυπερβάλλοντες εἰς τοῦναντίον περιήγαγον τὸ πρᾶγμα, δεσπότηαι γενόμενοι τῶν πριάμενων ἀντὶ δούλων. —

359 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 451, 47 Mang. πρὸς 30 τούτοις ἔτι <πῶς> οὐκ ἂν εἴποι τις τοὺς φίλους τοῦ θεοῦ ἐλευθέρους εἶναι; εἰ μὴ τοῖς μὲν τῶν βασιλέων ἐταίροις ἄξιον <οὐ> μόνον ἐλευθερίαν ἀλλὰ καὶ ἀρχὴν συνομολογεῖν, συνεπιτροπεύουσι καὶ συνδιέπονσι τὴν ἡγεμονίαν, τοῖς δὲ θεῶν τῶν Ὀλυμπίων δουλείαν ἐπιφημιστέον, οἱ διὰ τὸ φιλόθεον εὐθὺς γενόμενοι θεοφιλεῖς, ἴσῃ ἀντιτιμηθέντες εὐνοία, παρ' ἀληθεία 35 δικαζούσῃ, καθάπερ οἱ ποιηταὶ φασι, πανάρχοντές τε καὶ βασιλέων βασιλῆές εἰσι.

360 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 452, 22 Mang. ἔτι τοίνυν ὥσπερ τῶν πόλεων αἱ μὲν ὀλιγαρχοῦνται καὶ τυραννοῦνται δουλείαν ὑπομένουσι, χαλεποὺς καὶ βαρεῖς ἔχουσαι δεσπότηας τοὺς ὑπαγομένους καὶ 40 κρατοῦντας, αἱ δὲ νόμοις ἐπιμεληταῖς χρώμεναι καὶ προστάταις εἰσὶν ἐλευθεραὶ, οὕτω καὶ τῶν ἀνθρώπων, παρ' οἷς μὲν ἂν ὀργὴ ἢ ἐπιθυμία ἢ τι ἄλλο πάθος ἢ καὶ ἐπίβουλος κακία δυναστεύῃ, πάντως εἰσὶ δούλοι, ὅσοι δὲ μετὰ νόμον ζῶσιν ἐλεύθεροι. νόμος δὲ ἀψευδὴς ὁ ὁρθὸς λόγος, οὐχ ὑπὸ τοῦ δεινός ἢ τοῦ δεινὸς θνητοῦ φθαρτὸς ἐν χαρτιδίῳ ἢ στήλαις ἄψυ- 45

1 ὅσα scripsi, & libri.

5 ἐφειμένων libri, corr. Reiske.

20 οὐ addidi.

31 πῶς addidi. || scribendum: τῶν θεῶν.

32 οὐ addidi.

43 δυναστεύῃ

scripsi, δυναστεύει vulgo.

χος ἀψύχοις, ἀλλ' ὑπ' ἀθανάτου φύσεως ἄφθαρτος ἐν ἀθανάτῳ διανοία τυ-
πωθεῖς· διὸ καὶ θαυμάσαι ἂν τις τῆς ἀμβλυωπίας τοὺς τρανὰς οὕτω πραγ-
μάτων ιδιότητας μὴ συνορῶντας, οἱ μέγιστοις μὲν δήμοις Ἀθηναίων καὶ
Ἀκεδαιμονίων πρὸς ἐλευθερίαν ἀνταρκεσιτάτους εἶναι φασὶ τοὺς Σόλωνος
5 καὶ Ἀνκούργου νόμους, κρατοῦντάς τε καὶ ἄρχοντας πειθαρχούντων αὐτοῖς
τῶν πολιτευομένων· σοφοῖς δὲ ἀνδράσι τὸν ὀρθὸν λόγον, ὃς καὶ τοῖς ἄλλοις
ἐστὶ πηγὴ νόμοις, οὐχ ἱκανὸν εἶναι πρὸς μετουσίαν ἐλευθερίας τοῖς ὑπακού-
ουσι πάντων, ἅτ' ἂν ἢ προστάτῃ ἢ ἀπαγορεύῃ.

361 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 452, 46 Mang. πρὸς
10 τοίνυν τοῖς εἰρημένοις ἐναργεσιτάτῃ πίστις ἐλευθερίας ἢ ἰσηγορία,
ἣν οἱ σπουδαῖοι πάντες ἄγουσι πρὸς ἀλλήλους· ὅθεν καὶ τὰ τρίμετρα φιλο-
σόφως ἐκείνᾳ φασὶν εἰρησθαι·

οὐ γὰρ μετεῖναι τῶν νόμων δούλοις ἔφω
καὶ πάλιν·

15 δοῦλος πέφυκας, οὐ μέτεστί σοι λόγον.
καθάπερ οὖν ὁ μουσικὸς λόγος ἔπασσι τοῖς ἐπιτετηδενκόσι μουσικὴν ἰσηγορίας
τῆς ἐν τῇ τέχνῃ μεταδίδωσι καὶ ὁ γραμματικὸς ἢ γεωμετρικὸς γραμματικοῖς
ἢ γεωμέτραις, οὕτω καὶ ὁ ἐν τῷ βίῳ νόμος τοῖς ἐμπείροις τῶν βιωτικῶν.
οἱ δὲ σπουδαῖοι ἅπαντες ἐμπειροὶ τῶν κατὰ τὸν βίον πραγμάτων εἰσὶ, ὅποτε
20 καὶ τῶν ἐν ἀπάσῃ τῇ φύσει· καὶ εἰσὶ τινες αὐτῶν ἐλεύθεροι· ὥστε καὶ ὅσοι
τούτοις ἰσηγορίας μετέχουσιν· οὐδεὶς ἄρα τῶν σπουδαίων δοῦλος, ἀλλ' ἐλεύ-
θεροι πάντες. ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς ἀφορμῆς καὶ ὅτι δοῦλος ὁ ἄφρων ἐστὶν ἐπι-
δειχθήσεται· ὥσπερ γὰρ ὁ κατὰ μουσικὴν νόμος οὐ δίδωσιν ἰσηγορίαν
ἀμούσοις πρὸς μεμυνσμένους οὐδ' ὁ κατὰ γραμματικὴν ἀγραμμάτοις πρὸς
25 γραμματικούς· οὐδὲ συνόλους ὁ τεχνικὸς πρὸς τεχνίτας ἀτέχνους, οὕτως οὐδ'
ὁ βιωτικὸς νόμος ἰσηγορίας μεταδίδωσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀπείροις πρὸς
τοὺς ἐμπείρους· τοῖς δὲ ἐλευθέροις ἢ ἐκ νόμου πᾶσιν ἰσηγορία δίδεται· καὶ
εἰσὶ τινες τῶν σπουδαίων ἐλεύθεροι· καὶ τῶν βιωτικῶν ἀπειροὶ μὲν οἱ φαν-
λοὶ, ἐμπειρότατοι δ' οἱ σοφοί· οὐκ ἄρα εἰσὶ τινες τῶν φανύλων ἐλεύθεροι,
30 δοῦλοι δὲ πάντες.

362 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 454, 12 Mang. λέγεται
τοίνυν οὐκ ἀπὸ σκοποῦ, ὅτι ὁ φρονίμως πάντα ποιῶν εὖ ποιεῖ πάντα· ὁ δ'
εὖ ποιῶν πάντα ὀρθῶς ποιεῖ πάντα· ὁ δ' ὀρθῶς πάντα ποιῶν καὶ ἀναμαρ-
τήτως καὶ ἀμέμπτως καὶ ἀνεπιπλήκτως καὶ ἀνυπερβύτως καὶ ἀζημίως. ὥστ'
35 ἔξουσιν στήσῃ πάντα δρᾶν καὶ ζῆν ὡς βούλεται· ᾧ δὲ ταῦτ' ἔξεστιν, ἐλεύ-
θερος ἂν εἴη. ἀλλὰ μὴν πάντα φρονίμως ποιεῖ ὁ ἀστεῖος· μόνος
ἄρα ἐστὶν ἐλεύθερος.

363 Philo quod omnis probus liber Vol. II p. 454, 31 Mang. καὶ
μὴν ὃν μὴ ἐνδέχεται μήτ' ἀναγκάσαι μήτε κωλύσαι, ἐκεῖνος οὐκ ἂν εἴη δοῦ-
40 λος· τὸν δὲ σπουδαῖον οὐκ ἔστιν ἀναγκάσαι οὐδὲ κωλύσαι· οὐκ
ἄρα δοῦλος ὁ σπουδαῖος· ὅτι δ' οὐτ' ἀναγκάζεται οὔτε κωλύεται δῆλον.
κωλύεται μὲν γὰρ ὁ μὴ τυγχάνων ὧν ὀρέγεται· ὀρέγεται δ' ὁ σοφὸς τῶν ἀπ'
ἀρετῆς, ὧν ἀποτυγχάνειν οὐ πέφυκε. καὶ μὴν εἰ ἀναγκάζεται, δῆλον ὅτι
ἄκων τι ποιεῖ. ἀνθρώποις δὲ αἱ πράξεις ἢ ἀπ' ἀρετῆς εἰσι κατορθώματα ἢ
45 ἀπὸ κακίας ἀμαρτήματα ἢ μέσα καὶ ἀδιάφορα. τὰ μὲν οὖν ἀπ' ἀρετῆς οὐ

8 προστάτῃ ἢ ἀπαγορεύῃ scripsi, προτάττει ἢ ἀπαγορεύει vulgo. 16 ma-
lim νόμος. 34 ἀνεπιπλήκτως cod. Mediceus. 44 ἀνθρώποις (i. e. ἀνούς)
scripsi, ἐν οἷς vulg.

βιασθείς, ἀλλ' ἐκὼν (αἰρετὰ γὰρ ἐστὶν αὐτῷ) πάνθ' ὅσα δοῦναι τὰ δ' ἀπὸ κα-
κίας ἄτε φρενικὰ οὐδ' ὄναρ πράττει. οὐδὲ μὴν τὰ ἀδιάφορα εἰκός (scil. ἄκοντα
πράττειν), πρὸς ἃ καθάπερ ἐπὶ πλάστιγγος ἡ διάνοια ἰσορροπεῖ, διδιδραμένη
μήτε ὡς ὀλκὸν ἔχουσι δύναμιν ἐνδιδόναι μήτ' ὡς ἀποστροφῆς ἀξίους δυσχε-
ραίνειν. ἐξ ὧν ἐστὶ δῆλον ὅτι οὐδὲν ἄκων ποιεῖ οὐδ' ἀναγκάζεται. δοῦλος 5
δ' εἴπερ ἦν, ἡναγκάζεται ἄν' ὥστ' ἐλεύθερος ἂν εἴη ὁ ἀστείος.

364 Philo de poster. Caini § 138 Vol. II p. 30, 17 Wendl. τοῦτο
δ' ἐστὶ τὸ δογματικώτατον ὅτι ὁ σοφὸς μόνος ἐλεύθερός τε καὶ ἄρχων καὶ
μυρίους τοῦ σώματος ἔχῃ δεσπότης.

365 Dio Chrysost. or. XV § 31 (Vol. II p. 240, 32 Arn.). ὥστε ὅς 10
ἂν ἡ πρὸς ἀρετὴν καλῶς γεγονώς, τοῦτον προσήκει γενναῖον λέγεσθαι —
ἀλλὰ μὴν οὐχ οἷόν τε γενναῖον μὲν εἶναι τινα, μὴ εὐγενῆ δὲ τοῦτον, οὐδ'
εὐγενῆ ὄντα μὴ ἐλεύθερον εἶναι. ὥστε καὶ τὸν ἀγεννῆ πᾶσα ἀνάγκη δοῦ-
λον εἶναι.

366 Stobaeus ecl. II 107, 14 W. περὶ δὲ εὐφροῦς, ἔτι δὲ εὐγενοῦς 15
οἱ μὲν τῶν ἐκ τῆς αἰρέσεως ἐπηνέχθησαν ἐπὶ τὸ λέγειν πάντα σοφὸν τοιοῦ-
τον εἶναι, οἱ δ' οὐ. οἱ μὲν γὰρ οἴονται οὐ μόνον εὐφροεῖς γίνεσθαι πρὸς
ἀρετὴν ἐκ φύσεως, ἀλλὰ καὶ τινὰς ἐκ κατασκευῆς, καὶ τὸ ἐν ταῖς παροιμίαις
λεγόμενον τοῦτο ἀπεδέξαντο (frg. trag. adesp. 227 N.)

μελέτη χρονισθεῖσ' εἰς φύσιν καθίσταται, 20
τὸ δ' ὅμοιον καὶ περὶ εὐγενείας ὑπέλαβον, ὥστε εὐφροῦσαν μὲν εἶναι κοινῶς
ἔξιν ἐκ φύσεως ἢ ἐκ κατασκευῆς οἰκέλειαν πρὸς ἀρετὴν, ἢ ἔξιν καθ'
ἣν εὐανάληπτοι ἀρετῆς εἰσὶ τινες· τὴν δ' εὐγένειαν ἔξιν ἐκ γένους ἢ
ἐκ κατασκευῆς οἰκέλειαν πρὸς ἀρετὴν.

§ 7. Iuris communione non pertinere ad bruta animalia. 25

Cf. Phys. IV § 2.

367 Diog. Laërt. VII 129. ἔτι ἀρέσκει αὐτοῖς μηδὲν εἶναι ἡμῖν
δίκαιον πρὸς τὰ ἄλλα ζῷα, διὰ τὴν ἀνομοιότητα, καθά φησι Χρύ-
σιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Δικαιοσύνης.

368 Origenes contra Celsum IV 81 Vol. I p. 351, 7 Kö. (p. 563 30
Delarue) (Celsus formicarum et apum sollertiam laudibus extulerat). οὐδ'
ἐν τοῦτοις δὲ ἑώρακε τίμη διαφέρει τὰ ἀπὸ λόγου καὶ λογισμοῦ ἐπιτελούμενα
τῶν ἀπ' ἀλόγου φύσεως καὶ κατασκευῆς ψυχῆς γινομένων, ὧν τὴν αἰτίαν
οὐδεὶς μὲν ἐνυπάρχων τοῖς ποιοῦσι λόγος ἀναδέχεται· οὐδὲ γὰρ ἔχουσιν αὐ-
τόν — πόλεις οὖν παρ' ἀνθρώποις μετὰ πολλῶν ὑπέστησαν τεχνῶν καὶ 35
διατάξεως νόμων· πολιτεῖαι δὲ καὶ ἀρχαὶ καὶ ἡγεμονίαι ἐν ἀνθρώποις ἦτοι
αἱ κυρίως εἰσὶν οὕτως καλούμεναι, σπουδαῖαι τινες ἔξεις καὶ ἐνέργειαι, ἢ
καὶ αἱ καταχρηστικώτερον οὕτως ὀνομαζόμεναι πρὸς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν
ἐκείνων μίμησιν· ἐκείναις γὰρ ἐνορχῶντες οἱ ἐπιτετευγμένως νομοτεθήσαντες
συνεστήσαντο τὰς ἀρίστας πολιτείας καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἡγεμονίας, ὧν 40
οὐδὲν ἐν τοῖς ἀλόγοις ἔστιν εὐρεῖν.

1 ἐστὶν scripsi, εἰσιν vulgo. 8 μόνος D, μόνον U. 13 πᾶσα Reiske,
πάντα libri. 16 ἀπηνέχθησαν Canter. 16 τὸ Canter, τῷ libri. 18 τινὰς
Heine, τοὺς libri. 23 ἐκ γένους Canter, εὐγενοῦς libri. 32 λογικῆς A.

Vol. I p. 352, 4 Kd. τὴν θείαν δὲ φύσιν θαυμαστέον μέχρι τῶν ἀλόγων ἐκτείνασαν τὸ οἶονεῖ πρὸς τὰ λογικὰ μέλημα.

369 Cicero de finibus III 19, 63. Ut enim in membris alia sunt tamquam sibi nata, ut oculi, ut aures, aliqua etiam ceterorum membrorum usum adiuvant, ut crura, ut manus, sic immanes quaedam bestiae sibi solum natae sunt: at illa quae in concha patula pina dicitur, isque qui enat e concha, qui quod eam custodit pinoteres vocatur, in eamque cum se recepit includitur, ut videatur monuisse ut caveret: itemque formicae, apes, ciconiae aliorum etiam causa quaedam faciunt. Multo*** haec coniunctio est hominis. Itaque natura sumus apti ad coetus, concilia, civitates.

370 Sextus adv. math. IX 130. ταῦτα δὲ παρήκουν οἱ περὶ τὸν Πυθαγόραν πταλόντες (scil. κοινωνίαν εἶναι τινα ἡμῖν πρὸς τὰ ἄλογα τῶν ζῴων). οὐ γὰρ εἰ ἔστι τι διήκον δι' ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων πνεῦμα, εὐθὺς ἔστι τις ἡμῖν δικαιοσύνη πρὸς τὰ ἄλογα τῶν ζῴων. ἰδοὺ γὰρ καὶ διὰ τῶν λίθων καὶ διὰ τῶν φυτῶν πεφοίτηκέ τι πνεῦμα, ὥστε ἡμᾶς αὐτοῖς συνενοῦσθαι, ἀλλ' οὐδὲν ἔστιν ἡμῖν δίκαιον πρὸς τὰ φυτὰ καὶ <τοὺς> λίθους οὐδὲ μὴν τέμνοντες καὶ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν σωμάτων ἀδικοῦμεν. τί οὖν φασιν οἱ Στωϊκοὶ δικαιοσύνην τινὰ καὶ ἐπιτροχὴν ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους καὶ τοὺς θεοὺς; οὐ καθόσον ἔστι τὸ ἐλληνικὸς διὰ πάντων πνεῦμα, ἐπεὶ ἂν καὶ πρὸς τὰ ἄλογα τῶν ζῴων ἐσφῆξέ τι δίκαιον ἡμῖν, ἀλλ' ἐπεὶ λόγον ἔχομεν τὸν ἐπ' ἀλλήλους τε καὶ θεοὺς διατεινόντα, οὐ τὰ ἄλογα τῶν ζῴων μὴ μετέχοντα οὐκ ἂν ἔχοι τι πρὸς ἡμᾶς δίκαιον.

371 Cicero de finibus III 20, 67. Et quomodo hominum inter homines iuris esse vincula putant, sic homini nihil iuris esse cum bestiis. Praeclare enim Chrysippus, cetera nata esse hominum causa et deorum; eos autem communitatis et societatis suae: ut bestiis homines uti ad utilitatem suam possent sine iniuria; quoniamque ea natura esset hominis, ut ei cum genere humano quasi civile ius intercederet: qui id conservaret, cum iustum: qui migraret, iniustum fore. Sed quemadmodum, theatrum cum commune sit, recte tamen dici potest, eius esse eum locum, quem quisque occuparit: sic in urbe mundove communi non ad-versatur ius, quo minus suum quidque cuiusque sit.

372 Philo de mundi opificio § 73 Vol. I p. 24, 21 Wendl. Τῶν ὄντων τὰ μὲν οὔτε ἀρετῆς οὔτε κακίας μετέχει, ὥσπερ φυτὰ καὶ ζῷα ἄλογα, τὰ μὲν ὅτι ἄψυχά τε ἔστι καὶ ἀφαντάστῳ φύσει διοικεῖται, τὰ δὲ ὅτι νοῦν καὶ λόγον ἐκτέμνεται. Κακίας δὲ καὶ ἀρετῆς ὡς ἂν οἶκος νοῦς καὶ λόγος, ᾧ πεφύκασιν ἐνδαιτυῖσθαι. Τὰ δὲ αὖ μόνως κεκοινώνηκεν ἀρετῆς, ἀμέτοχα πάσης ὄντα κακίας, ὥσπερ οἱ ἀστέρες. Οὗτοι γὰρ ζῷα τε εἶναι λέγονται καὶ ζῷα νοερά. — Τὰ δὲ τῆς μικτῆς ἔστι φύσεως, ὥσπερ ἄνθρωπος, ὃς ἐπιδέχεται — ἀρετὴν καὶ κακίαν.

373 Plutarchus πότρεα τῶν ζῴων φρονιμώτερα cp. 6 p. 963f. οἱ γὰρ

4 alia Marsus. 8 recepit Glogaviensis, recipit AB. 10 multoque magis haec Madvig. 17 τοὺς addidi. 28 possint libri, corr. C. F. W. Müller. 29 ut ei cum Lambin., ut et cum AB ut cum ceteri. 37 οὐ κέκτηται ABP. 38 ᾧ V, οἷς plerique.

ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ τοῦ Περιπάτου μάλιστα πρὸς τοῦναντίον ἐντείνονται τῷ λόγῳ, τῆς δικαιοσύνης ἐτέραν γένεσιν οὐκ ἐχούσης, ἀλλὰ παντάπασιν ἀσυστάτου καὶ ἀνυπάρχτου γινομένης, εἰ πᾶσι τοῖς ζῴοις λόγον μέτεστι· γίνεται γὰρ ἢ τὸ ἀδικεῖν ἀναγκαῖον ἡμῖν ἀφειδοῦσιν αὐτῶν ἢ μὴ χρωμένων αὐτοῖς τὸ ζῆν ἀδύνατον καὶ ἄπορον· καὶ τρόπον τινὰ ὁ θηρίων βίον βιωσόμεθα, τὰς ἀπὸ τῶν θηρίων προέμενοι χρείας. —

374 Plutarchus de esu carniū Π 6 p. 999 a. Οὐκ ἴσος δέ τις οὗτος ὁ ἄγων τοῖς Στωϊκοῖς ὑπὲρ τῆς σαρκοφαγίας. τίς γὰρ ὁ πολὺς τόνος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ὀπτανεῖα; τί τὴν ἡδονὴν θηλύνοντες καὶ διαβάλλοντες, ὥς οὔτε ἀγαθὸν οὔτε προηγούμενον οὔτε οἰκεῖον, οὕτω [πρὸς τὰ] περὶ 10 τῶν ἡδονῶν ἐσπονδάκασι; καὶ μὴν ἀκόλουθον ἦν αὐτοῖς, εἰ μῦρον ἐξελαύνουσι καὶ πέμμα τῶν συμποσίων, μᾶλλον αἶμα καὶ σάρκα δυσχεραίνειν. νῦν δ' ὥσπερ εἰς ἐφημερίδα φιλοσοφοῦντες δαπάνην ἀφαιροῦσι τῶν δαίτνων ἐν τοῖς ἀχρήστοις καὶ περιττοῖς, τὸ δὲ ἀνήμερον τῆς πολυτελείας καὶ φονικὸν οὐ παραιτοῦνται· „ναί, φησὶν, οὐδὲν γὰρ ἡμῖν πρὸς τὰ ἄλογα δίκαιόν 15 ἐστι.“ οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸ μῦρον, φαίη τις ἔν, οὐδὲ πρὸς τὰ ξενικά τῶν ἡδυσμάτων· ἀλλὰ καὶ τούτων ἀποτρέπεσθε, τὸ μὴ χρήσιμον μηδὲ ἀναγκαῖον ἐν ἡδονῇ πανταχόθεν ἐξελαύνοντες.

375 Philo de sacrif. Abel et Cain § 46 Vol. I p. 220, 19 Wendl. διττὸν εἶναι πέφυκε τὸ ἄλογον, τὸ μὲν παρὰ τὸν αἰροῦντα λόγον, ὃν 20 ἄφρονα φασὶν τινες, τὸ δὲ κατ' ἐκτομὴν λόγου, ὥς τῶν ζῴων τὰ μὴ λογικά.

376 Aneecdota Paris. ed. Cramer Vol. I p. 244 (Schol. in Eth. Nicom). Οἱ Ἐπικούρειοι καὶ τινες τῶν ὕστερον Στωϊκῶν μετεδίδοσαν καὶ τοῖς ἀλόγοις εὐδαιμονίας. 25

5 χρωμένοις Porphyrius. 10 πρὸς τὰ del. Bernardakis. 13 εἰς τὰς ἐφημερίδας libri, corr. Dū. 15 δίκαιον Bernardakis (S?); οἰκεῖον libri. 20 ὥς ἄλογον τὸν ἄφρονα Pap. UFL², ὃν ἄφρονα ceteri. 25 nemo certe hoc dixit ex antiquioribus Stoicis, neque Chrysippus neque eius discipuli.